

Довгалюк В.В.*к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту***Журавський Д.С.***магістрант**Житомирський державний технологічний університет*

E-mail: vita.dovgaljuk@rambler.ru

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЖИТОМИРСЬКУ ОБЛАСТЬ

Проаналізовано стан регіональних інвестиційних процесів та визначено основні проблеми, які пов'язані із залученням іноземних інвестицій в економіку регіону. Також внесені пропозиції щодо ефективного формування регіональної політики залучення іноземних інвестицій, що сприятимуть розвитку як інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, так і економічного розвитку регіону в цілому. В статті акцентовано увагу на тому, що дана регіональна політика спрямована на вирішення соціальних проблем, які стоять перед регіоном та є чинником забезпечення соціально-економічного зростання. В процесі дослідження також визначено, що досить важливим фактором сприяння розвитку підприємств у Житомирському регіоні є низький рівень розвитку інфраструктури, несприятливий бізнес-клімат, неефективна інвестиційна політика, низький інвестиційний імідж, тощо. Авторами обґрунтовано об'єктивна необхідність в розробці єдиного комплексного підходу щодо формування та здійснення регіональної інвестиційної політики, яка б сприяла створенню високопродуктивних робочих місць та підвищення рівня добробуту населення Житомирської області.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, регіональна політика залучення іноземних інвестицій, інвестиційна діяльність

Постановка проблеми. Зростаюча динаміка надходження іноземних інвестицій в економіку повинна бути результатом проведених економічних реформ в країні. Але сьогодні економіка України значно відстає від розвинених країн світу за продуктивністю факторів виробництва та добробутом населення. Вітчизняні підприємства неможливо конкурувати на міжнародному ринку через використання застарілих технологій та свою високу енергоємність.

Політична криза, економічний застій в країні стримує інвестиційні процеси та ускладнює інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання. Однак протягом останніх кількох років спостерігається активізація процесів залучення іноземних інвестицій в Україну, але їх обсяги не в повній мірі відповідають реальній потребі економіки.

Передумовою економічного зростання країни в цілому є розвиток конкретного її сегменту (регіону) в певній сфері діяльності. Саме регіональна інвестиційна діяльність відіграє ключову позицію у формуванні державної інвестиційної політики та політики економічного зростання. Тому на сьогодні є доцільно проаналізувати сучасний стан інвестиційних процесів на регіональному рівні, а також визначити основні проблеми залучення іноземних інвестицій в Житомирській області.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед останніх наукових праць, в яких досліджувалися особливості формування регіональної інвестиційної політики, слід звернути увагу на роботи Загорянської О.Л., Козаченка Л.А., Крамаренка І.С., Химич О.В., Чернової О.В., Чернишової Л.О., Чибіс І.Е., Янченко З.Б. та ін.

Однак, незважаючи на значні наукові здобутки вчених у дослідженні даної тематики, актуальними залишаються питання щодо проблеми залучення іноземних інвестицій на регіональному рівні.

Формування цілей статті. Одним із завдань ефективного розвитку економіки регіону є відновлення стратегічної цілі інвестицій у стимулюванні економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки. І тому постає завдання сформувати механізм підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі дослідження основних проблем залучення іноземних інвестицій як інструменту регіонального прориву в усіх сферах економіки.

Виклад основного матеріалу. Житомирщина – це перспективний аграрно-індустріальний регіон України, де через виробництво фарфоро-фаянсових виробів, виробів з деревини, паперу, хімічного волокна, будівельних матеріалів, металорізальних верстатів, широкого асортименту продовольчих товарів досягнуто значних економічних результатів області. Однак, через свою інвестиційну привабливість, поштовхом в подальшому розвитку Житомирщини можуть стати іноземні інвестиції. Але для цього необхідно створити сприятливі стабільні умови для іноземного інвестора, налагодити механізм формування та передачі інновацій з подальшою активізацією держави у цьому процесі. Однією з таких умов – це створення у Житомирі Демонстраційного центру з інноваційної діяльності за сприянням Держінвестицій, який є першим в Україні.

Протягом 2016 року продовжується робота у напрямку збільшення обсягів залучення інвестицій в регіон. На 1 квітня 2016 року в економіку Житомирщини іноземними інвесторами вкладено 250,3 млн. дол. США прямих інвестицій (табл. 1).

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції з країн світу в економіці регіону [5]

№ з/п	Країни-інвестори	Обсяги прямих інвестицій (млн.дол. США)	У % до підсумку
1	2	3	4
1	Кіпр	123,7	49,4
2	Нідерланди	36,4	14,6
3	Швейцарія	16,9	6,8
4	Німеччина	8,8	3,5
5	Російська Федерація	8,4	3,3
6	Польща	8,0	3,2
7	Віргінські Острови (Брит.)	6,7	2,7
8	Італія	6,2	2,5
9	Велика Британія	5,8	2,3
10	Австрія	3,4	1,4
11	Ізраїль	3,4	1,3
12	Франція	3,4	1,3
13	Чехія	3,3	1,3
14	Литва	2,9	1,2
15	Данія	2,5	1,0
16	Інші країни	10,5	4,2
ВСЬОГО		250,3	100,0

Інвестиції надходили з 53 країн світу. Найбільші обсяги внесені нерезидентами з Кіпру, Нідерландів, Швейцарії та Німеччини, на які припадало 74,2% загального обсягу прямих іноземних інвестицій.

У Житомирі буде впроваджено проект “Інтегрований розвиток міст в Україні” (спільний проект урядів України, Швейцарії та Німеччини) за підтримки німецького фонду GIZ. Житомир одне з чотирьох міст в Україні (Вінниця, Чернівці та Полтава), яке GIZ обрало для його впровадження. Це проект, який включає демографічний, соціальний та транспортний розвиток міста, а також систему роботи з твердими побутовими відходами, теплозабезпечення міста та екологію.

В 2014 році Житомирщина не випадково посіла 10 місце в рейтингу інвестиційної привабливості серед областей України. Адже, якщо аналізувати обсяги іноземних інвестицій по конкретним містам та районам Житомирської області, то можна відмітити, той факт, що найбільш привабливим для інвестора сьогодні і досі залишається м. Житомир (табл. 2).

Прямі іноземні інвестиції в область за містами та районами

Міста / райони	На 01.01.2016 р.		На 01.04.2016 р.		Приріст (зменшення) до 01.01.2016, тис. дол. США	У % до 01.01.2016
	тис. дол. США	у % до загаль- ного обсягу	тис. дол. США	у % до загаль- ного обсягу		
1	2	3	4	5	6	7
міста						
м.Житомир	108174,0	43,8	109085,3	43,6	911,3	100,8
м.Бердичів	14212,0	5,8	14226,5	5,7	14,5	100,1
м.Коростень	661,1	0,3	657,2	0,3	-3,9	99,4
м.Малин	8447,9	3,4	7932,2	3,2	-515,7	93,9
м.Нов.-Волинський	6774,2	2,7	7274,2	2,9	500,0	107,4
райони						
Андрушівський	656,3	0,3	648,4	0,3	-7,9	98,8
Баранівський	5377,4	2,2	5461,1	2,2	83,7	101,6
Бердичівський	4730,6	1,9	4728,6	1,9	-2,0	100,0
Вол.-Волинський	10098,8	4,1	9990,4	4,0	-108,4	98,9
Ємільчинський	1251,4	0,5	1254,1	0,5	2,7	100,2
Житомирський	1127,5	0,5	3271,3	1,3	2143,8	290,1
Коростенський	2735,8	1,1	2631,8	1,1	-104,0	96,2
Коростишівський	1710,0	0,7	1716,1	0,7	6,1	100,4
Малинський	1905,4	0,8	1757,8	0,7	-147,6	92,3
Нов.-Волинський	51840,3	21,0	53917,1	21,5	2076,8	104,0
Овруцький	1728,6	0,7	1661,5	0,7	-67,1	96,1
Олевський	1805,7	0,7	1823,2	0,7	17,5	101,0
Романівський	6592,2	2,7	6875,9	2,7	283,7	104,3
Червоноармійський	681,2	0,3	689,9	0,3	8,7	101,3
Черняхівський	1564,4	0,6	1689,9	0,7	125,5	108,0
Чуднівський	572,6	0,2	556,1	0,2	-16,5	97,1
ВСЬОГО*	246916,6	100,0	250314,7	100,0	3398,1	101,4

*відсутні дані по Брусилівському, Лугинському, Любарському, Народицькому, Попільнянському, Радомишльському та Ружинському районах.

Примітка: складено за статистичними даними Головного управління статистики в Житомирській області

У міжнародному інвестиційному співробітництві приймали участь підприємства майже з усіх міст та районів області. Суттєва частина інвестиційних коштів зосереджена у м. Житомирі – 108,174 млн.дол. (43,8% від загального обсягу) та на підприємствах Нов.-Волинського – 51,8 млн.дол. (21%) та Вол.-Волинського – 10,1 млн.дол. (4%) районів.

На Житомирщині обсяг реалізованої промислової продукції (без ПДВ та акцизу) за основними видами діяльності у 2016 р., порівняно з 2015 р., зріс в 1,5 рази та склав 6 620 749 млрд. грн. [5]. Найбільші прибутки бізнесу області приносила переробна промисловість

(4 792 млрд. грн.). Майже половина суми припадає на виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів.

У Житомирі працює підприємство з іноземними інвестиціями (Італії Франції та Іспанії) “Суперспрокс Україна”. Компанія “Суперспрокс Україна” в Житомирі є лідером на світовому ринку з виробництва деталей до мотоциклів. Ще однією новою компанією-інвестором є “Кромберг енд Шуберт”, що займається виготовленням бортових кабельних систем для відомих марок європейських автомобілів.

Сьогодні Україна і Житомир, зокрема, є дуже привабливими з точки зору дешевизни робочої сили, в той же час ми маємо досить якісну робочу силу. Тому, безперечно, європейські компанії все активніше залучаються до співробітництва. Місто Житомир пропонує інвесторам готове напрацювання – це створення індустріального парку. Так, як будь-яке іноземне підприємство, яке працює в регіоні, є платником податків, створює нові робочі місця, є імпортером валюти, тому регіону, місцевій владі та державі повинен бути цікавим кожен інвестор.

Одним із значних факторів, що впливає на інвестиційну активність іноземних інвесторів, є інноваційна активність вітчизняних підприємств.

З 2006 р. інноваційна діяльність регіону не знаходить іноземних інвестицій, а переважно фінансується за рахунок власних коштів та вітчизняних інвесторів. Інноваційна активність промислових підприємств, починаючи з 2013 р., стабільно падає і складає близько 12 %, з яких, в межах інвестиційних проектів для впровадження своїх інновацій, придбають машини та обладнання 94 %, придбають нові технології – 1,2 %, займаються дослідженням та розробкою – 0,2 % та здійснюють інші витрати – 4,6 %.

Ризики країни та взагалі низький інвестиційний імідж країни є наслідком основних проблем на державному рівні: макроекономічної нестабільності, неефективної регуляторної та податкової системи, високого рівня корупції; нерозвиненості механізмів співпраці держави та інших учасників фінансового ринку; відсутності ефективних механізмів із залучення інвестицій і захисту прав інвесторів. Так, державний механізм управління інвестиційними процесами неефективний при наявному обсязі інвестиційних ресурсів в економіці, що постійно провокує скорочення капіталовкладень в економіку регіону, постійний спад виробництва, стримання у впровадженні нових технологій та старіння основних засобів.

Необхідною передумовою активізації інвестиційної процесів в економіку Житомирської області та України загалом є поліпшення інвестиційного клімату, покращення міжнародного іміджу як промислово-аграрного регіону та підвищення міжнародного

авторитету Житомира. Тому існує об'єктивна необхідність формування ефективної інвестиційної політики регіону, яка б сприяла подоланню диспропорцій регіонального розвитку та забезпечувала створення високопродуктивних робочих місць, підвищення рівня добробуту мешканців Житомирської області.

Механізми державного управління щодо залучення іноземних інвестицій в економіку регіону урізноманітнюються. Створюються інтернет-канали на регіональному рівні, які формують та здійснюють інформаційно-презентаційну політику у Житомира щодо реалізації певних проектів (“Місцевий економічний розвиток міст України”, інтернет-портал “Житомирщина”).

Стабілізаційні програми, які запропоновані вітчизняними науковцями, провідними спеціалістами у сфері інвестування, орієнтовані на застосування міжнародного досвіду у формуванні інвестиційної політики, а також принципів діяльності учасників інвестиційного процесу.

Звісно, що інвестиційна політика формується, в першу чергу, на рівні центральних органів виконавчої влади. Адже органи місцевої влади повинні контролювати імідж регіону та формувати інвестиційну карту для супроводу інноваторів, зацікавлених комерціалізувати свої розробки. Тому для залучення інвестицій у високотехнологічне виробництво необхідно проводити регулярну місцеву маркетингову політику та організаційно забезпечувати ефективний інвестиційний супровід.

В результаті через поліпшення інвестиційної привабливості Житомирщини та, відповідно, збільшення припливу інвестицій буде можлива технічна та технологічна модернізація виробництва на підприємствах з високою часткою доданої вартості; збільшення обсягів експорту товарів і послуг; узгодження партнерства між вітчизняними та іноземними підприємствами та підвищення конкурентоспроможності не лише на регіональному, але й на національному рівні.

Крім цього, ці заходи сприятимуть надходженню інвестицій в економіку держави в цілому і відповідно активізації участі України в економічних процесах на міжнародному рівні. Основні напрями регіональної інвестиційної політики відображені на рис. 1.

Рис. 1. Напрями регіональної інвестиційної політики

Заходи щодо залучення інвестицій, спрямовані в цих напрямках, сприяють раціональному впровадженню інвестиційної політики на рівні регіону. Саме розвиток інвестиційного потенціалу регіону та створення сприятливого інвестиційного клімату обумовлюють покращення стану інвестиційної привабливості регіону з врахуванням всіх його особливостей.

Пріоритетами програми інвестиційного розвитку є створення певних економіко-правових інструментів та заходів для досягнення необхідного рівня привабливості через стимулювання розвитку потенціалу, що й спровокує надходження інвестицій в економіку регіону. Програма повинна бути цілеспрямована на максимальне використання можливостей науково-технічного потенціалу області та його подальший розвиток.

Висновки. Оскільки подальший регіональний розвиток держави в сучасній інвестиційній ситуації залежить від вдало обраних місцевими органами влади інвестиційних інструментів. Тому, регіональна політика залученням іноземних інвестицій в економіку Житомирської області допоможе упорядкувати і вдосконалити механізм здійснення економічної діяльності в сучасних реформаційних умовах, що в подальшому стане фундаментом для створення високопродуктивних та конкурентоздатних виробництв, збільшення кількості ефективних робочих місць та зростання добробуту й платоспроможності мешканців регіону.

Список використаної літератури

1. Загорянська О.Л. Інвестиційний клімат і чинники, що його формують / О.Л. Загорянська // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського: зб.наук.праць. – 2011. – Вип. 1. – С. 124-126.
2. Інвестиційна діяльність в Житомирській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oda.zt.gov.ua/investicijna-diyalnist-v-zhitomirskij-oblasti.html>.
3. Інвестиційний клімат в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat>.
4. Козаченко Л.А. Залучення інвестицій в регіони України: стан та перспективи розвитку / Л.А. Козаченко, І.С. Крамаренко // Економіка, фінанси, право. – 2014. – № 3. – С. 25-28.
5. Офіційний сайт Головного управління статистики в Житомирській області: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Департаменту економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської облдержадміністрації: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-zt.gov.ua>.
7. Химич О.В. Сучасний стан надходження інвестицій в регіони України / О.В. Химич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1940>
8. Чернишова Л.О. Особливості залучення та стимулювання іноземного інвестування в Україні / Л.О. Чернишова, В.В. Сазанова // Бізнес-інформ. – 2013. – № 2. – С. 87-90.
9. Чернова О.В. Сучасний стан залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / О.В. Чернова, І.Е. Чибіс // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2014. – № 1 (64). – С. 85-93.
10. Янченко З.Б. Регіональний аспект інвестиційного забезпечення аграрної сфери на прикладі Житомирської області / З.Б. Янченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 12. – С. 11-14.

References

1. Zahorians'ka, O.L. (2011). Investytsijnyj klimat i chynnyky, scho joho formuiut' [The investment climate and the factors that shape it]. *Visnyk KDPU imeni Mykhajla Ostrohrads'koho – Journal of Kremenchuk University*, 1, pp. 124-126 [in Ukraine].

2. Investytsijna diial'nist' v Zhytomyr'skij oblasti [Investment activity in Zhytomyr region]. *zhitomir-region.gov.ua*. Retrieved from <http://oda.zt.gov.ua/investicziyna-diyalnist-v-zhitomirskij-oblasti.html> [in Ukraine].
3. Investytsijnyj klimat v Ukraini [The investment climate in Ukraine]. *mfa.gov.ua*. Retrieved from <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/invest-climat> [in Ukraine].
4. Kozachenko, L.A. (2014). Zaluchennia investytsij v rehiony Ukrainy: stan ta perspektyvy rozvytku [Attracting investment to the regions of Ukraine: status and prospects]. *Ekonomika, finansy, pravo – Economics, Finance, Law*, 3, pp. 25-28 [in Ukraine].
5. Ofitsijnyj сайт Holovnoho upravlinnia statystyky v Zhytomyr'skij oblasti [The official website of the Main Department of Statistics in the Zhitomir region]. (n.d.). *zt.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.zt.ukrstat.gov.ua> [in Ukraine].
6. Ofitsijnyj сайт Departamentu ekonomichnoho rozvytku, torhivli ta mizhnarodnoho spivrobotnytstva Zhytomyr'skoi oblderzhadministratsii [The official website of the Department of Economic Development, Trade and International Cooperation of the Oblast State Administration]. (n.d.). *economy-zt.gov.ua*. Retrieved from <http://economy-zt.gov.ua> [in Ukraine].
7. Khymych, O.V. (2013). Suchasnyj stan nadkhodzhennia investytsij v rehiony Ukrainy [The current state of inflow of investments in the regions of Ukraine]. *economy.nayka.com.ua*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1940> [in Ukraine].
8. Chernyschova, L.O. (2013). Osoblyvosti zaluchennia ta stymuliuвання inozemnoho investuvannia v Ukraini [Features attraction and promotion of foreign investment in Ukraine]. *Biznes-inform – Business-Inform*, 2, pp. 87-90 [in Ukraine].
9. Chernova, O.V. (2014). Suchasnyj stan zaluchennia priamykh inozemnykh investytsij v ekonomiku Ukrainy [The current state of foreign direct investment in Ukraine]. *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo) – Scientific Bulletin of National University of State Tax Service of Ukraine (economics, law)*, 1 (64), pp. 85-93 [in Ukraine].
10. Yanchenko, Z.B. (2013). Rehional'nyj aspekt investytsijnoho zabezpechennia ahrarnoi sfery na prykladi Zhytomyr'skoi oblasti [The regional dimension of investment support the agricultural sector by the example of Zhytomyr region]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: Practice and Experience*, 12, pp. 11-14 [in Ukraine].

ДОВГАЛЮК В. В., ЖУРАВСКИЙ Д.С. ПРОБЛЕМЫ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В ЖИТОМИРСКУЮ ОБЛАСТЬ

Проанализировано состояние региональных инвестиционных процессов и определено основные проблемы, которые связаны с привлечением иностранных инвестиций в экономику региона. Также внесены предложения относительно эффективного формирования региональной политики привлечения иностранных инвестиций, которые будут содействовать развитию как инвестиционной деятельности субъектов ведения хозяйства, так и экономического развития региона в целом. В статье акцентировано внимание, что данная региональная политика направлена на решение социальных проблем, которые стоят перед регионом и являются фактором обеспечения социально-экономического роста. В процессе исследования также определено, что достаточно важным фактором содействия развитию предприятий в Житомирском регионе является низкий уровень развития инфраструктуры, неблагоприятный бизнес-климат, неэффективная инвестиционная политика, низкий инвестиционный имидж и т.п. Авторами обосновано объективная необходимость в разработке единственного комплексного подхода относительно формирования и осуществления региональной инвестиционной политики, которая бы способствовала созданию высокопродуктивных рабочих мест и повышению уровня благосостояния населения Житомирской области.

Ключові слова: иностранные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, региональная политика привлечения иностранных инвестиций, инвестиционная деятельность.

DOVGALIUK V., ZHURAVSKIY D. PROBLEMS ATTRACT FOREIGN INVESTMENT IN ZHYTOMYR REGION

We have analyzed the state of regional investment processes and discussed the main problems associated with attracting foreign investment in the region. Also included proposals for the formation of effective regional policies to attract foreign investment that will promote both investment entities and economic development of the region. The paper accented note that this regional policy aimed at solving social problems facing the region and is a factor for social and economic growth. The study also determined that a very important factor in the promotion of enterprises in Zhytomyr region is underdeveloped infrastructure, an unfavorable business climate, inefficient investment policies, low investment image and so on. The authors reasonably objective need to develop a single integrated approach to development and implementation of regional

investment policies that contributed to the creation of highly productive jobs and improving the welfare of Zhytomyr region.

Keywords : foreign investment, foreign direct investment, regional policy of attracting foreign investment, investment.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2016 р.

Авторська довідка

	Українською мовою	Англійською мовою
ПІБ/ Last name, first name	Довгалюк Віта Валентинівна	Dovgaliuk Vita
Науковий ступінь/ Scientific degree	кандидат економічних наук	Candidate of Economic Sciences
Вчене звання/ Scientific rank	доцент	Associate Professor
Посада/ Position	доцент кафедри фінансів і кредиту	Associate Professor of department of Finance and Credit
Установа/ Establishment	Житомирський державний технологічний університет	Zhytomyr State Technological University

	Українською мовою	Англійською мовою
ПІБ/ Last name, first name	Журавський Дмитрій Сергійович	Zhuravskiy Dmytriy
Науковий ступінь/ Scientific degree	-	-
Вчене звання/ Scientific rank	-	-
Посада/ Position	магістрант кафедри фінансів і кредиту	Undergraduate of department of Finance and Credit
Установа/ Establishment	Житомирський державний технологічний університет	Zhytomyr State Technological University